

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 14 mars 2008

Mål nr

B 455-07

ÖMSOM KLAGANDE OCH MOTPART

1. Riksåklagaren
Box 5553
114 85 Stockholm

2. AA

Ombud och offentlig försvarare: Advokat MN

3. TL

Ombud och offentlig försvarare: Advokat LL

SAKEN

Insiderbrott m.m.

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts dom den 20 december 2006 i mål B 3917-06

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

För försvaret av AA i Högsta domstolen tillerkänns MN ersättning av allmänna medel med fyrtiosjutuseniohundrafemtio två (47 952) kr, varav 30 000 kr för arbete, 4 062 kr för tidspillan, 4 300 kr för utlägg och 9 590 kr för mervärdesskatt. Denna kostnad skall stanna på staten.

För försvaret av TL i Högsta domstolen tillerkänns LL ersättning av allmänna medel med femtiofemtusenfyrahundranitton (55 419) kr, varav 33 511 kr för arbete, 4 975 kr för tidspillan, 7 312 kr för utlägg och 9 621 kr för mervärdesskatt. Denna kostnad skall stanna på staten.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Riksåklagaren har yrkat att Högsta domstolen skall döma AA och TL för grovt insiderbrott. Även för det fall att brotten inte bedöms som grova har riksåklagaren yrkat att påföljden för var och en av dem skall bestämmas till fängelse.

AA har yrkat att Högsta domstolen skall ogilla åtalet mot honom.

TL har yrkat att Högsta domstolen skall ogilla förverkandeyrkandet.

Part har bestritt motparts yrkande.

DOMSKÄL

I 2 § första stycket lagen (2005:377) om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument regleras två former av insiderbrott, dels överträdelse av förbud mot handel med finansiella instrument, dels överträdelse av förbud mot rådgivning rörande handel med finansiella instrument. En gemensam förutsättning för båda formerna är att gärningsmannen får insiderinformation rörande de finansiella instrument som handeln avser. Med insiderinformation förstås enligt 1 § 1 marknadsmissbrukslagen information om en icke offentliggjord eller inte allmänt känd omständighet som är ägnad att väsentligt påverka priset på finansiella instrument.

Riksåklagaren har förklarat att han accepterar hovrättens bevisvärdering. Beträffande TL blir då frågan om denne skall fällas till ansvar för överträdelse av handelsförbudet enligt det alternativa yrkandet i gärningsbeskrivningen. Enligt detta har TL haft insiderinformation bestående i vetskap om att AA genom sin relation till bolaget Tivox haft insiderinformation om bolaget och att AA med denna kunskap uppmanat TL att sälja Tivox-aktien. Vad som sålunda påstås innefattar emellertid inte insiderinformation enligt definitionen i 1 § 1 marknadsmissbrukslagen. Att AA var insider i Tivox hade registrerats och var alltså en offentliggjord uppgift. Vidare utgör ett råd att sälja eller köpa finansiella instrument inte i sig någon information om en omständighet som är ägnad att påverka priset

på instrumenten i fråga, jfr artikel 1.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/6/EG av den 28 januari 2003 om insiderhandel och otillbörlig marknadspåverkan (marknadsmissbruk), där det i definitionen av insiderinformation sägs att det skall vara fråga om information av specifik natur (jfr också prop. 2004/05:142 s. 55 f.). Det kan visserligen tänkas förekomma fall då ett råd lämnas under sådana förhållanden att den som ger rådet härigenom också i praktiken lämnar information om en viss omständighet av specifik natur. Vad som har påståtts från riksåklagarens sida kan emellertid inte anses innebära att en sådan situation förelåg i det aktuella fallet. Redan på grund av det anförda kan åtalet mot TL inte bifallas.

AA hade deltagit i sammanträdet hos Handelsbanken, där banken slutligt klargjort sin inställning till fortsatt engagemang i Tivox-bolagen. Han var således informerad om att banken hade inställt vidare nyttjande av Tivox Automation AB:s fakturakredit och att detta skulle leda till att inte bara det bolaget utan även moderbolaget Tivox AB skulle komma att försättas i konkurs. Han visste också att börshandeln med moderbolagets aktie omgående skulle stoppas. När AA ringde till TL var denna information, som uppenbarligen var ägnad att väsentligt påverka priset på Tivox AB:s aktie, inte offentliggjord eller allmänt känd. AA hade alltså fått insiderinformation. Som hovrätten har funnit får det anses utrett att AA vid telefonsamtalet med TL gjorde uttalanden av innebörd att denne borde sälja sina aktier i Tivox AB. På de skäl hovrätten i övrigt har anført är det styrkt att AA har gjort sig skyldig till uppsåtligt insiderbrott i enlighet med åtalet.

När det skall bedömas hur allvarligt AAs brott är får utgångspunkten vara att det enda som hände vid telefonsamtalet var att AA ringde upp TL för att

meddela denne att middagen på kvällen var inställd och att rådet att sälja kom som svar på en fråga från TL. Det har då inte varit fråga om något planerat eller ens särskilt aktivt handlande från AAs sida. AA hade själv inte någon vinning av brottet. Ingenting tyder på att han kände till storleken på TLs aktieinnehav, och försäljningsbeloppet saknar därmed avgörande betydelse för brottets svårhetsgrad. Vid en samlad bedömning kan brottet – trots AAs ställning i Tivox och insiderinformationens vikt – inte anses vara grovt.

Riksåklagaren har gjort gällande att såväl grovt insiderbrott som insiderbrott av normalgraden skall anses som brott av sådan art att påföljden normalt skall bestämmas till fängelse. Han har framhållit att allmänhetens förtroende för de finansiella marknaderna är en grundläggande förutsättning för ett väl fungerande samhälle och att insiderbrottsligheten innebär en allvarlig fara för att detta förtroende skadas. Vidare har han åberopat att insiderbrott är en brottstyp som är svår att förebygga och upptäcka samt att den enskilde på grund av kontrollsvårigheter och låg upptäcktsrisk har särskilt stor möjlighet att göra vinster på andras bekostnad.

Riksåklagarens argument får visst stöd i uttalanden under förarbetena till insiderlagstiftningen (se t.ex. prop. 1999/2000:109 s. 39 f.). I ingressen till det tidigare nämnda EG-direktivet om marknadsmissbruk framhålls också att det är angeläget att allmänheten har förtroende för värdepappersmarknaderna (p. 2) samt att påföljderna bör vara tillräckligt avskräckande för att överträdelser skall upptäckas och sanktioneras snabbt (p. 38).

Vid bedömningen av frågan om ett brott skall anses vara av den arten att det föreligger en presumtion för fängelsestraff är lagstiftarens uppfattning av

förstahandsbetydelse. Vid sidan av brottstypen är det ofta brottslighetens karaktär och omständigheterna kring brottet som skall tillmätas betydelse när man avgör om detta är av den arten att fängelse bör ådömas. (Se NJA 2005 s. 263.)

Det är angeläget att motverka insiderbrott som allvarligt äventyrar allmänhetens förtroende för de finansiella marknaderna och som inbringar stora vinster på andras bekostnad. Brott av det slaget kan vara svåra att upptäcka och fängelsestraff på detta område kan ha större preventiv betydelse än i många andra sammanhang. Detta talar för att det bör finnas en viss presumption för fängelsestraff i allvarigare fall. Det anförda ger emellertid inte underlag för att betrakta presumptionen som så stark vid denna typ av brott att den gör sig gällande redan i ett fall som det förevarande.

På grund av det anförda bör – som domstolarna funnit – påföljden för AA bestämmas till villkorlig dom jämte böter.

På de skäl hovrätten har anförts skall förverkandeyrkandet mot TL bifallas.

MN har begärt ersättning för utlägg avseende ett rättsutlåtande. Detta är inte ett sådant utlägg som ersätts enligt 21 kap. 10 § rättegångsbalken. Emellertid kan det antas att utlåtandet har underlättat MNs eget arbete. Den begärda ersättningen för arbete bör därför höjas med ett skäligt belopp.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johan Munck, Dag Victor, Severin Blomstrand (referent), Per Virdesten och Gudmund Toijer
Föredragande revisionssekreterare: Lena Råssjö